

มุมมองเรื่องกรรมของชาวพุทธในสังคมไทย*

Perspective to Karma in Thai Buddhist Society

พระมหาวีระศักดิ์ อภินนทเวที (แสงพงษ์)

Phramaha Weerasak Abhinandhavedhi (Sangphong)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

Corresponding Author's Email: mahaweerasak@gmail.com

บทคัดย่อ

มุมมองเรื่องกรรมมีอิทธิพลต่อแนวคิด วิถีชีวิตของคนในสังคมไทยมายาวนาน ตั้งแต่ชนชั้นผู้ปกครองระดับสูงลงมาถึงบุคคลธรรมดาทั่วไป สถาบันพระพุทธศาสนามีสถานะเกี่ยวข้องกับสถาบันชาติและสถาบันพระมหากษัตริย์ หลักคำสอนต่างๆ จึงถูกผนวกเข้าไปในฐานะศีลธรรมประจำชาติ คำสอนเรื่องกรรม ก็มักถูกนำไปใช้ในการปกครองบ้านเมือง สร้างค่านิยม ละชั่ว ทำดี ถือเป็นหลักคำสอนที่นำมาใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตจริง ในขณะเดียวกัน คำสอนเรื่องกรรมก็ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการยกสถานะของผู้ปกครองให้สูงขึ้น บางยุคพบว่า คำสอนเรื่องกรรมถูกดัดแปลงให้สอดคล้องกับสถานการณ์บ้านเมือง หลักคำสอนในพระพุทธศาสนาจึงตกอยู่ในภาวะขึ้นลงตามบ้านเมือง ไร้อิสรภาพ ชาวพุทธไม่น้อย มีมุมมองคลาดเคลื่อนไปจากหลักการเดิม มีชีวิตขึ้นตรงต่อเหตุปัจจัยภายนอก ไม่ใช่หลักการพึ่งพาตนเอง รอคอยโชคชะตา จึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องศึกษาคำสอนเรื่องกรรมให้ชัดเจนเพื่อการปฏิบัติที่ถูกต้องต่อไป

คำสำคัญ: มุมมอง; กรรม; ชาวพุทธ; สังคมไทย

Abstract

The perspective of Karma in Thai society, it was discovered that Karma influences the governor's and people's thoughts and ways of life from the past to the present. Buddhist institutions are closely related to national and royal institutions. Buddhism's various doctrines were linked to national development. Karma was applied as a tool of governance and social value in refraining from unwholesome actions and doing more wholesome actions, while Karma was also applied as a tool to promote monarchy for higher positions. Karma was adapted to match the national situation because Buddhism depends on national policy without independence. A minority of Thai Buddhists misunderstand Karma's original fundamental doctrine, causing their lives to be dependent on outside factors rather than on themselves, and to live while waiting for their fate to be decided by others. This is very important for studying Karma clearly, and it will be useful for processing things correctly.

Keywords: Perspective; Karma; Buddhist; Thai Society

*Received June 19, 2021; Revised February 24, 2023; Accepted February 28, 2023

บทนำ

คำสอนเรื่องกรรม ถือเป็นหลักคำสอนสำคัญในทางพระพุทธศาสนาที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของชาวพุทธมาอย่างยาวนาน นับตั้งแต่สมัยพุทธกาลจวบจนสมัยปัจจุบัน มีการศึกษาค้นคว้าเรื่องกรรมกันอย่างแพร่หลายเป็นที่สนใจในแวดวงวิชาการอย่างมาก โดยคำสอนเรื่องกรรมนั้นปรากฏมีในคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถาตลอดถึงหนังสือธรรมะทั่วไป และในปัจจุบัน พบว่ามีพระสงฆ์สาวกและพุทธศาสนิกจำนวนมาก ได้พยายามอธิบายเรื่องกรรมและผลของกรรมให้เข้ากับยุคสมัยในปัจจุบันในมิติต่างกันไปออกไป จนบางครั้งพบว่าได้มีการแต่งเติม อธิบายตามความเข้าใจของตน จนเลยขอบเขต และคลาดเคลื่อนไปจากความหมายเดิมที่แท้จริง ทั้งยังพบว่า ในสังคมไทยมีการนำเอาคำสอนเรื่องกรรมสอดแทรกอยู่การปกครองของอำนาจรัฐ กล่าวคือ รัฐไทยตั้งแต่อดีตมา มีความพยายามใช้คำสอนเรื่องมาเป็นเครื่องมือ ส่งเสริมเชิดชูอำนาจบารมีของกลุ่มบุคคลบางกลุ่มในสังคมไทย ให้มีสถานะเหนือกว่าบุคคลทั่วไป บางยุคก็นำเอาคำสอนเรื่องกรรมมาสอนมุ่งเน้นให้คนกลัวการทำบาป เพื่อประโยชน์ในการปกครองคนให้ง่ายขึ้น บางยุคก็นำเอาคำสอนเรื่องกรรมเข้ามาสอดแทรกในระบอบการปกครอง เพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับอำนาจรัฐในยุคสมัยนั้นๆ เช่น วาทะกรรม “ฆ่าคอมมิวนิสต์ไม่เป็นบาป” (Thaweesak, 2013). เป็นต้น จากข้อความดังกล่าวพบว่า คำสอนเรื่องกรรมเข้ามามีอิทธิพลต่อการปกครองในสังคมไทยอย่างมีนัยสำคัญ ส่งผลให้คำสอนในเรื่องกรรมไร้อิสรภาพ ไม่เป็นไปตามหลักการเดิมอย่างแท้จริง แต่กลับเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ใช้เพื่อสร้างความชอบธรรมให้แก่กลุ่มคนบางคนกลุ่มเท่านั้น จึงเป็นการฝังรากอุดมการณ์ทางความคิดของคนไทยเรื่อยมา

ในขณะเดียวกัน ปัจจุบันนี้ เมื่อภาวะเศรษฐกิจไทยมีความผันผวน ชบเซา ไม่แน่นอน ทำให้คนไทยประสบปัญหาชีวิตต่างๆ มากมาย เช่น ภาวะการตกงาน มีหนี้สิน ผิดหวังจากคนรักหรือครอบครัว เป็นต้น เมื่อคนในสังคมตกอยู่ภาวะความไม่แน่นอน ผู้คนก็วิ่งหาที่พึ่ง เพื่อช่วยสนับสนุนให้ตนเองและครอบครัวมีชีวิตที่มั่นคง สุขสมหวัง และที่พึ่งที่ได้ลัด และเร็วที่สุด คือการเข้าหาพระหรือวัด หรือเข้าหาร่างทรง แน่แน่นอนว่า การช่วยเหลือของกลุ่มคนแต่ละกลุ่ม ย่อมมีวิธีที่แตกต่างกันออกไป บางแห่งไปแล้ว ได้รับคำสอนที่ถูกต้อง ได้ปฏิบัติธรรม ได้รับความสงบ มีสติ มีความเข้าใจในชีวิตมากขึ้น และเชื่อว่า กรรม ที่เกิดจากการปฏิบัติธรรม จะทำให้ชีวิตดีขึ้น แต่บางแห่งมองว่า การจะให้มาปฏิบัติธรรมเป็นเรื่องไกลตัวและดูลำบากเกินไป จึงมีช่องทางให้ง่ายขึ้นกว่านั้น กล่าวคือ มีการให้เขาบูชาวัตถุมงคล ปลอญนง ปลอญปลา ต่อชะตา บารมี เสริมลาภ ตัดกรรม เป็นต้น เมื่อทำแล้วจะรู้สึกสบายใจ มีขวัญและกำลังใจในการสู้ชีวิต ส่งผลให้มีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ช่วยบรรเทาความทุกข์ใจได้ในระดับหนึ่ง เมื่อมีวิธีที่ง่ายและสะดวก โดยใช้เงินแลกกับกรรมวิธีที่คนกลุ่มหนึ่งสร้างชุดความเชื่อขึ้นมา เมื่อทุกอย่างประจวบเหมาะสมกัน สัมพันธ์กับระบบความเชื่อเรื่องกรรม ทำให้เกิดความน่าเชื่อถืออย่างสนิทใจว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องดีงาม จึงเปิดช่องทางของกลุ่มมีจรรยาบางกลุ่มเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์จากความเชื่อดังกล่าว โดยอาศัยหลักคำสอนเรื่องกรรม เป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์สนับสนุน สร้างความน่าเชื่อถือให้กับแนวคิดของตนเอง

ด้วยเหตุนี้ จึงเกิดคำถามขึ้นว่า เพราะเหตุใด คำสอนเรื่องกรรมจึงกลายเป็นเครื่องมือที่สนับสนุนกลุ่มคนต่างๆ การนำคำสอนเรื่องกรรมมาใช้ในลักษณะดังกล่าวนี้ ถือเป็นเรื่องที่ต้อง เหมาะสม หรือตรงตามความหมาย และหลักการ ในทางพระพุทธศาสนา แท้จริงหรือไม่อย่างไร สังคมไทยได้รับทเรียนอะไรบ้างในเรื่องกรรม หากมองเป็นเรื่องของการกลายพันธุ์ทางคำสอน สังคมไทยจะยึดหลักใดในการมองว่าสิ่งนี้เป็นไปตามหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง ซึ่งเมื่อมีความเข้าใจที่ถูกต้อง ทุกคนก็จะมีหลักในการดำรงชีวิต ไม่เอนเอียงไปตามความเชื่อที่ผิดเพี้ยนไปจากหลักการเดิม จนสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นที่พึ่งของตัวเองได้

ความหมายของกรรม

“กรรม” แปลตามศัพท์ว่า การงาน หรือการกระทำ โดยมีมุ่งหมายลงไปถึง การกระทำที่ประกอบด้วย เจตนาหรือความตั้งใจ (Thai Tipitaka: 12/334/463) ดังพระบาลีในนิพเพติกสูตรว่า “เจตนาหิ ภิกขเว กมมัม วาหามิ เจตยิตวา กมมัม ภโรติ กาเยน วาจาเย มนสา” แปลว่า ภิกษุทั้งหลาย เรา (พระพุทธเจ้า) กล่าวเจตนาว่าเป็นกรรม บุคคลครั้นคิดแล้วจึงทำกรรมทางกาย วาจา ใจ (Thai Tipitaka: 22/63/577) จะสังเกตได้ว่า ข้อความข้างต้นนั้น ความหมายของกรรม เป็นคำกลางๆ ไม่ได้จำเพาะเจาะจงลงไปว่า เป็นกรรมดีหรือกรรมชั่ว หรือกล่าวถึงผลของกรรมในทางที่เป็นบาปอกุศลอย่างที่เข้าใจกัน กล่าวคือ เป็นกระบวนการแห่งชีวิต ที่เกิดขึ้นด้วยการปรุงแต่ง ที่เรียกว่า “สังขาร” คือสภาพที่ปรุงแต่งจิต ให้มีคุณสมบัติต่างๆ โดยมีเจตนาเป็นตัวนำ ซึ่งจะแต่งจิตให้ดีหรือชั่ว หรือเป็นกลางๆ ในความหมายนี้ท่านยึดเอาเจตนาเป็นหลักนั่นเอง (Phra Brahmagunabhorn (P.A.Payutto), 2015)

อย่างไรก็ดี มีชาวพุทธจำนวนมากไม่น้อย มีความเข้าใจ ความหมายของ “กรรม” ผิดเพี้ยนจากความหมายเดิมที่แท้จริง เช่น เมื่อกล่าวถึงกรรม ก็มักตีความว่า เป็นผลของกรรมชั่วบ้าง เป็นผลของกรรมเก่าในอดีตชาติที่ให้ผลในทางไม่ดีบ้าง เมื่อมีการตีความเช่นนี้ ก็ส่งผลเสียต่อการดำเนินชีวิต กล่าวคือ แทนที่จะใช้ความหมายของกรรมในการสร้างสรรค์ชีวิตให้ดีขึ้น แต่กลับสร้างความจำนน ปลดปล่อยไปตามโชคชะตา หรือยอมแพ้ ต่อโชคชะตา ปลดปล่อยไปตามยถากรรมของชีวิตนั่นเอง

ย้อนกลับมาสู่หลักเดิม ของพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นหลักแห่ง วิริยะวาที กล่าวคือ เป็นคำสอนที่มุ่งเน้น กระตุ้นให้มนุษย์ใช้ความเพียรในการกระทำสิ่งใดๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยใช้ความพยายาม มุ่งมั่น หรือลงมือปฏิบัติ เมื่อบุคคลทำสิ่งใด ย่อมได้สิ่งนั้น ผู้ทำกรรมดีย่อมได้รับผลดี ผู้ทำกรรมชั่วย่อมได้รับผลชั่ว ดังข้อความใน สมุททกสูตรที่ว่า “บุคคลหว่านพืชเช่นใด ย่อมได้ผลเช่นนั้น คนทำดีย่อมได้ดี ทำชั่วย่อมได้ชั่ว” (Thai Tipitaka: 15/256/334) ฉะนั้น คำสอนเรื่องกรรม นอกจากจะมีความหมายในเชิงลงมือปฏิบัติของปัจเจกบุคคลแล้ว ยังสะท้อนมุมมองในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ว่าจะดำเนินไปในทิศทางใด ดังข้อความที่ว่า กมมุนา วตตติ โลโก สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม (Thai Tipitaka: 13/707/648)

รวมความว่า ความหมายของกรรม ในทางพระพุทธศาสนา คือสอนในเรื่องของการกระทำและผลของการกระทำของมนุษย์เป็นหลักการใหญ่ เมื่อมนุษย์ยึดถือหลักของกรรมและผลของกรรมเป็นทางดำเนินชีวิตแล้ว ก็ไม่มีความจำเป็นที่มนุษย์จะต้องเข้าไปอ่อนวอนร้องขอจากเทพเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใดๆ ที่อยู่เหนือธรรมชาติเพื่อให้ได้ในเรื่องที่ตนปรารถนา หรือเกิดมาแล้วยอมจำนนต่อความต่ำต้อย เพราะยึดถือหลักของการกระทำและผลของการกระทำที่เกิดจากตนเองเป็นสำคัญในการดำเนินชีวิต

ความสัมพันธ์ระหว่างกรรมกับธรรมชาติ

หลักคำสอนในเรื่องกรรมนั้น มีความสัมพันธ์กับหลักธรรมชาติอย่างชัดเจน เนื่องจากเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาตินั้น มีความสัมพันธ์กับชีวิตมนุษย์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น สภาพดินฟ้า อากาศ อาหาร การกิน รวมถึงระบบการทำงานของร่างกายมนุษย์เช่นกันล้วนเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับธรรมชาติ

ในการพิจารณาเรื่องกรรมและผลของกรรมนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยสภาพปัจจัยแวดล้อมที่อยู่รอบกายมนุษย์มาเป็นอุปกรณ์วิเคราะห์เพื่อให้เข้าใจความจริงของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ ในทางพระพุทธศาสนา เราสิ่งนี้ว่า นิยาม ซึ่งพระอรุณกถาจารย์ กล่าวสรุปความความสัมพันธ์ดังกล่าวไว้ว่า หลักคำสอนของพระพุทธศาสนาเน้นในหลักความจริงว่า สิ่งทั้งหลายทั้งปวง ไม่ว่าจะเป็นคนสัตว์หรือสิ่งของ เป็นรูปธรรมหรือนามธรรม เป็นวัตถุหรือเป็นเรื่องจิตใจ ไม่ว่าจะชีวิตหรือโลกที่แวดล้อมอยู่ก็ตาม ทั้งหมดล้วน

เป็นไปตามธรรมดาแห่งเหตุปัจจัย เป็นเรื่องของปัจจัยสัมพันธ์ เรียกตามภาษาบาลีว่า นิยาม เมื่อมีเหตุปัจจัยอย่างนั้นๆ แล้ว ก็จะมีความเป็นไปอย่างนั้นๆ แน่นนอน

กฎของธรรมชาติหรือนิยามนั้น สามารถแยกประเภทช่วยให้กำหนดศึกษาเข้าใจได้ง่ายขึ้น ตามแนวทางของพระอรรถกถาจารย์ไว้เป็นนิยาม 5 อย่าง (Phra Brahmagunabhorn (P.A.Payutto), 2013) คือ

1. อุตุนิยาม กฎธรรมชาติเกี่ยวกับปรากฏการณ์ฝ่ายวัตถุ โดยเฉพาะความเป็นไปของธรรมชาติ แวดล้อมและเปลี่ยนแปลงทางวัตถุ เช่น เรื่องลมฟ้าอากาศ ฤดูกาล ฝนตก พายุร้อน การที่ดอกบัวบาน กลางวันหุบกลางคืน การที่ดินน้ำปุ๋ยช่วยให้ต้นไม้งาม การที่คนไอหรือจาม การที่สิ่งทั้งหลายผูกพันเน่าเปื่อย เป็นต้น แนวความคิดของท่านมุ่งเอาความผันแปรที่เนื่องด้วยความร้อนหรืออุณหภูมิ

2. พีชนิยาม กฎธรรมชาติเกี่ยวกับการสัมพันธ์ หรือที่เรียกกันว่าพันธกรรม เช่น หลักความจริงที่ว่า หวานพีชเช่นใด ก็ให้ผลเช่นนั้น พืชมะม่วงก็ให้ผลมะม่วง เป็นต้น

3. จิตนิยาม กฎธรรมชาติเกี่ยวกับการทำงานของจิต เช่น เมื่ออารมณ์ (สิ่งเร้า) กระทบประสาท จะมีการรับรู้เกิดขึ้น จิตจะทำงานอย่างไร คือ มีการไหวแห่งภวังคจิต ภวังคจิตขาดตอน แล้วมีอวิชชนะ แล้วมีการเห็น การได้ยิน ฯลฯ มีสัมปฏิจฉันนะ สันตริณะ ฯลฯ หรือเมื่อจิตที่มีคุณสมบัติอย่างนี้เกิดขึ้น จะมีเจตสิกอะไรบ้างประกอบได้ หรือประกอบไม่ได้ เป็นต้น

4. กรรมนิยาม กฎธรรมชาติเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ คือ กระบวนการก่อการกระทำและการให้ผลของการกระทำ หรือพูดให้จำเพาะลงไปอีกว่า กระบวนการแห่งเจตจำนง หรือความคิดปรุงแต่ง สร้างสรรค์ต่างๆ พร้อมทั้งผลที่สืบเนื่องออกไปอันสอดคล้องสมกัน เช่น ทำกรรมดี มีผลดี ทำกรรมชั่ว มีผลชั่ว เป็นต้น

5. ธรรมนิยาม กฎธรรมชาติเกี่ยวกับความสัมพันธ์และอาการที่เป็นเหตุเป็นผลแก่กันของสิ่งทั้งหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เรียกกันว่า ความเป็นไปตามธรรมดา เช่นว่า สิ่งทั้งหลายมีความเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป เป็นธรรมดา คนย่อมมีความเกิดแก่เจ็บตายเป็นธรรมดา ธรรมตาของคนยุคนี้อายุขัยประมาณร้อยปี ไม่ว่าพระพุทธรูปจะอุบัติหรือไม่ก็ตาม ย่อมเป็นธรรมดาของสิ่งทั้งหลายที่เป็นสภาพไม่เที่ยง ถูกปัจจัยบีบคั้นและไม่เป็นอัตตา ดังนี้

นอกจากนี้แล้ว หลักของกรรมในทางพระพุทธศาสนานั้นยังมีความสัมพันธ์กับหลักปรัชญาสมัยใหม่อย่าง หลักปฏิบัตินิยม (Pragmatic) ซึ่งเป็นลัทธิทางปรัชญาทางยุโรปที่มีมานาน และได้รับการประกาศอย่างจริงจัง ในปี ค.ศ. 1878 โดยนักคิดชาวอเมริกัน ชื่อชาร์ลส์ เอส. เพียร์ส (Charles S. Peirce) 1839-1914 โดยมีหลักการย่อๆว่า ความคิดใดๆ จะมีความหมายหรือไม่ ต้องขึ้นอยู่กับผลในทางปฏิบัติของความคิดนั้น ถ้ามีผลในทางปฏิบัติ ความคิดนั้นก็มีความหมาย ถ้าพูดอย่างกว้างๆ ก็หมายความว่า ความคิดและความเชื่อถือที่ตีนั้น ควรจะนำมาปฏิบัติได้ ควรจะอำนวยผลประโยชน์ให้แก่มนุษย์ (Channgam, 1969)

ประเภทของกรรม

กรรมนั้น เมื่อจำแนกตามคุณภาพ หรือตามธรรมที่เป็นมูลเหตุ แบ่งเป็น 2 อย่าง คือ (Thai Tipitaka: 20/445/131)

1. กุศลกรรม กรรมที่เป็นกุศล การกระทำที่ดี หรือกรรมดี หมายถึง การกระทำที่เกิดจากกุศลมูล คือ โลภะ โทสะ หรือ โมหะ ได้แก่ การให้ทาน การรักษาศีล การเจริญจิตภาวนา เป็นต้น

2. อกุศลกรรม กรรมที่เป็นอกุศล หรือการกระทำที่ไม่ดี หมายถึง การกระทำที่เกิดจากอกุศลมูล คือ โลภะ โทสะ หรือ โมหะ ได้แก่ การพยาบาทปองร้าย ทำร้ายผู้อื่น เป็นต้น

แต่ถ้าจำแนกตามทวาร หรือช่องทางแสดงออก มี 3 ประเภท คือ

1. กายกรรม การกระทำทางกาย ได้แก่ ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ ไม่ประพฤตินิคมในกาม
2. วาจากรรม การกระทำทางวาจา ได้แก่ ไม่พูดเท็จ ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดเพ้อเจ้อ
3. มโนกรรม การกระทำทางใจ ไม่โลภอยากได้ของเขา ไม่พยาบาทปองร้าย เห็นชอบตามคลองธรรม

(Thai Tipitaka: 13/64/56)

เมื่อจำแนกประเภทของกรรมตามที่ได้กล่าวข้างต้นนั้น พบว่า กรรมทั้งหมดเกิดขึ้นจากตัวมนุษย์เอง และมนุษย์เป็นผู้กำหนดชะตากรรมของตัวเองผ่านช่องทางการแสดงออกทั้ง 3 ประการ โดยอาศัยเจตนาทั้งที่ดีและไม่ดีเป็นแรงขับเคลื่อนออกมาทางการกระทำและคำพูด สอดคล้องกับหลักการของ กรรมนิยามที่เป็นเหตุและผลตามหลักของปัจจัยสัมพันธ์ในโลก

องค์ประกอบที่ส่งเสริมและขัดขวางการให้ผลของกรรม

การที่กรรมนิยามจะแสดงผลออกมาในระดับของวิถีชีวิต ทำให้มีความเป็นไปได้ต่างๆ ประสพผลตอบสนองจากภายนอก อันน่าพอใจบ้าง ไม่น่าพอใจบ้าง ในบาลีท่านแสดงหลักไว้ว่า ต้องขึ้นต่อองค์ประกอบต่างๆ 4 คู่ คือ สมบัติ 4 และวิบัติ 4

ก. สมบัติ 4

สมบัติ หมายถึง ข้อดีหรือความสมบูรณ์แห่งองค์ประกอบที่ส่งเสริมการให้ผลของกรรมดีและไม่เปิดช่องให้กรรมชั่วแสดงผล (Thai Tipitaka: 35/480/459) มีอยู่ 4 อย่างดังนี้

1. คติสมบัติ หมายถึง สมบัติแห่งคติ หรือการถึงพร้อมด้วยคติ กล่าวคือ เกิดอยู่ในภพ ภูมิ ถิ่น ประเทศ ที่เจริญ เหมาะหรือเกื้อกูล หรือสามารถดำเนินชีวิตอยู่หรือไปในถิ่นที่ดี เช่น การเกิดหรืออยู่ในประเทศที่ดี มีความปลอดภัย มีสวัสดิการที่ดี ปราศจากสงคราม เป็นต้น

2. อุปธิสมบัติ หมายถึง สมบัติแห่งร่างกาย ถึงพร้อมด้วยร่างกาย เช่น มีร่างกายดี มีรูปร่างสวย ร่ากายสง่างาม หน้าตาทำทางดี น่ารัก น่านิยมเลื่อมใส สุขภาพดี แข็งแรง เป็นต้น

3. กาลสมบัติ หมายถึง สมบัติแห่งกาล ถึงพร้อมด้วยกาลหรือกาลให้ คือ เกิดอยู่ในสมัยที่บ้านเมืองมีความสงบสุข ผู้ปกครองดี ผู้คนมีศีลธรรม ยกย่องคนดี ไม่ส่งเสริมคนชั่ว ตลอดจนในระยะสั้น คือ ทำอะไรถูก กาลเวลา ถูกจังหวะ

4. ปโยคสมบัติ หมายถึง สมบัติแห่งการประกอบ ถึงพร้อมด้วยการประกอบกิจ หรือกิจการให้ เช่น ทำเรื่องตรงกับที่เขาต้องการ ทำกิจตรงกับความสามารถของตน ทำการถึงขนาดถูกหลักครบถ้วน ตามเกณฑ์ หรือเต็มอัตรา ไม่ใช่ครึ่งๆกลางๆ หรือเหวอะเหวอะ หรือไม่ถูกเรื่องกัน รู้จักจัดทำ รู้จักดำเนินการ (Phra Brahmaganabhorn (P.A.Payutto), 2013)

ข. วิบัติ 4

วิบัติ หมายถึง ข้อเสีย, จุดอ่อน, ความบกพร่องแห่งองค์ประกอบต่างๆ ซึ่งไม่อำนวยแก่การให้ผลของกรรมดี แต่เปิดช่องให้กรรมชั่วแสดงผล, ส่วนประกอบบกพร่อง เปิดช่องให้กรรมชั่ว มีอยู่ 4 อย่างดังนี้

1. คติวิบัติ หมายถึง วิบัติแห่งคติ หรือคติเสีย คติไม่ดี เกิดอยู่ใน ภพ ภูมิ ถิ่น ประเทศ สภาพแวดล้อมที่ไม่ดี เช่น เกิดในอยู่ประเทศที่อยู่ท่ามกลางสงคราม ประเทศยากจน เต็มไปด้วยความอดอยาก ทางด้านอาหาร และภัยจากธรรมชาติ เป็นต้น

2. อุปธิวิบัติ หมายถึง วิบัติแห่งร่างกาย หรือร่างกายเสีย เช่น ร่างกายพิการ พิการ ไม่สวยงาม กิริยาท่าทางน่าเกลียด ไม่ชวนชม ตลอดจนสุขภาพไม่ดี เจ็บป่วย มีโรครุม เป็นต้น

3. กาลวิบัติ หมายถึง วิบัติแห่งกาล หรือกาลเสีย คือ เกิดอยู่ในยุคสมัยที่บ้านเมืองมีภัยพิบัติ ไม่สงบเรียบร้อย ผู้ปกครองไม่ดี สังคมเสื่อมจากศีลธรรม มากด้วยการเบียดเบียน ยกย่องคนชั่ว บีบบังคับคนดี

4. ปโยควิบัติ หมายถึง วิบัติแห่งการประกอบ หรือกิจการเสีย เช่น ฝึกฝืนในกิจการหรือเรื่องราวที่ผิดทำการไม่ตรงความถนัด ความสามารถ ใช้ความเพียรในเรื่องไม่ถูกต้อง ทำการครึ่งๆ กลางๆ เป็นต้น

วิบัติ 4 นี้ เป็นสิ่งที่จะต้องนำมาประกอบการพิจารณาในเรื่องการให้ผลของกรรม เพราะการปรากฏของวิบาก นอกจากอาศัยเหตุคือกรรมแล้ว ยังต้องอาศัยฐานคือ คติ อุปธิ กาละ และปโยคะ เป็นปัจจัยประกอบด้วย กล่าวคือ จะต้องพิจารณา ธรรมเนียม โดยสัมพันธ์กับปัจจัยทั้งหลายที่เป็นไปตามนิยามอื่นๆ ด้วย เพราะนิยาม หรือกฎธรรมชาตินั้นมีหลายอย่าง มิใช่มีแต่กรรมนิยามอย่างเดียว (Phra Brahmaganabhorn (P.A.Payutto), 2013)

มุมมองเรื่องกรรมในมิติปัจเจกบุคคล

จากองค์ประกอบที่ส่งเสริมและขัดขวางการให้ผลของกรรมสองประการ กล่าวคือ สมบัติ 4 และวิบัติ 4 เมื่อนำองค์ประกอบดังกล่าวมาพิจารณาตามเหตุและปัจจัยที่เกิดขึ้นในชีวิต ในมิติของปัจเจกบุคคล ย่อมทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเรื่องกรรมและผลของกรรมชัดเจนขึ้น กล่าวคือ เมื่อพบว่าตนเองอยู่ในภูมิประเทศที่ยากจน หรือสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี(คติวิบัติ) ก็ควรขวนขวาย หาทางพาตนเองไปอยู่ในที่ที่ดี (คติสมบัติ) แล้วหมั่นศึกษาหาความรู้ ขยันหา (ปโยคสมบัติ) ขยันเก็บ คบมิตรดี ดำรงตนอยู่ในด้วยความพอดี ผลแห่งกรรมดีก็ย่อมปรากฏแก่บุคคลนั้นได้

ดังนั้น เมื่อผู้ใดมีความเข้าใจในหลักกรรม จากองค์ประกอบของ สมบัติ 4 และวิบัติ 4 ย่อมส่งผลดีต่อชีวิต มีทำที่ถูกต้อง ไม่หลงงมงาย โดยปราศจากเหตุผล หรือไม่ถูกหลอก ชักจูงได้ง่าย จากกลุ่มคนที่ต้องการเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์จากความเชื่อ ที่มาในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น การสะเดาะเคราะห์ ต่อชะตา โชคลาภ ร่ำรวย เสริมบารมี ตัดกรรม เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้แม้จะมองว่าเป็น สิทธิเสรีภาพในความเชื่อส่วนบุคคลก็ตาม แต่ถ้าหากว่าความเชื่อดังกล่าวปราศจากเหตุผล หรือการตั้งอยู่บนความถูกต้องแล้ว ก็ดูเหมือนยิ่งจะสร้างความเข้าใจผิด เกิดอาการเคื่องคว้าง ไร้หลัก หรือจุดยืน เลื่อนลอยไปตามกระแสความเชื่อต่างๆ ที่ผิดขึ้นมา และส่งผลเสียต่อชีวิต ครอบครัว และทรัพย์สินได้ ดังนั้น จึงต้องทำความเข้าใจชุดความเชื่อ 3 ประการดังนี้ก่อนคือ

1. ปุพเพกตเหตุวาท การถือว่าสุขทุกข์ทั้งปวง เป็นเพราะกรรมเก่า (Past- Action Determinism) เรียกสั้นๆ ว่า ปุพเพกตวาท

2. อีสสรนิมมานเหตุวาท การถือว่าสุขหรือทุกข์ทั้งปวง เป็นเพราะการบันดาลของเทพผู้เป็นใหญ่ (Theistic Determinism) เรียกสั้นๆ ว่า อิศวรณวาท หรือ อิศวรนิรมิตวาท

3. อเหตุอปัจจยวาท การถือว่า สุขทุกข์ทั้งปวง เป็นไปสุดแต่โชคชะตาลอยๆ ไม่มีเหตุ ไม่มีปัจจัย (Indeterminism หรือ Accidentalism) เรียกสั้นๆ ว่า อเหตุวาท (Thai Tipitaka: 20/501/222)

ชุดความเชื่อ 3 ประการข้างต้นนี้ ไม่ใช่หลักการในทางพระพุทธศาสนา ตัวอย่างเช่น ในข้อที่ 1 มองอย่างผิวเผินเหมือนเป็นคำสอนในทางพระพุทธศาสนา แต่แท้จริงแล้ว เป็นคำสอนของลัทธิอินทรณ์ ประเด็นนี้ถือว่ามีความสำคัญและสร้างความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนไปได้ กล่าวคือ คำสอนดังกล่าวมีความหมายในแง่กรรมเก่า ทำให้คนนั่งรอคอยผลกรรมเก่า สุดแต่จะบันดาลให้เป็นไป ไม่คิดแก้ไขปรับปรุงตนเอง กลับกลายเป็นความเห็นผิดอย่างร้ายแรง (Phra Brahmaganabhorn (P.A.Payutto), 2015)

ประเด็นต่อมา ในข้อที่ 2 ความเชื่อในเรื่องของการบันดาลของเทพผู้เป็นใหญ่ ประเด็นนี้ถือว่ามีความสำคัญไม่แพ้ข้อที่ 1 กล่าวคือว่า ในปัจจุบันคนไทยจำนวนไม่น้อยที่หลงไหลไปกราบไหว้สักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์บนบาลศาลกล่าว ขอโชคลาภตามที่ต่างๆ สุดแต่ใครต้องการแบบไหนอย่างไร โดยความเชื่อนี้ถือว่ามีความสัมพันธ์กับการขอสิ่งต่างๆ เพื่อให้ได้ผลตามที่ตนต้องการ กล่าวได้ว่า เป็นวิธีที่ง่าย สะดวก

รวดเร็ว ไม่ยุ่งยาก ไม่ต้องเสียเวลามากมาย เมื่อทำแล้วรู้สึกสบายใจขึ้นนั่นเอง ข้อสังเกตสำคัญประการหนึ่งคือ เมื่อบุคคลหันหน้ามุ่งไปกับการขอ บณบานศาลกล่าว สิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ มากแล้ว ทำให้มนุษย์หยุดพัฒนา ศักยภาพของตนเอง ที่จะใช้ความพยายามทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ประสบผลสำเร็จ ไม่ได้ใช้ความเพียร ขาดความ มั่นใจ นั่งรอแต่การดลบันดาลของเทพผู้เป็นใหญ่เท่านั้น ทำให้ประมาท และไม่เกิดผลดีต่อชีวิต

อีกมุมหนึ่ง พิธีกรรมดังกล่าว ยังแฝงไปด้วยวิธีการ “แก้กรรม” กล่าวคือ ตนเองเคยทำผิดพลาดมาแต่ ในอดีตจะด้วยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม เพื่อความสบายจึงหากลอบบายวิธี ที่จะทำให้ตนเองรู้สึกสบายใจขึ้น พระพุทธศาสนามีมุมมองเรื่องการแก้คือ มองว่า ทุกคนมีโอกาสทำผิดพลาดได้ตลอด เมื่อผิดพลาดแล้ว ก็แล้ว ไป ให้ละเลิกบาปหรือการทำอกุศลที่เคยทำนั้นเสีย แล้วเปลี่ยนมาเป็นการทำความดีแทน (Phra Brahmagunabhorn (P.A.Payutto), 2015)

ดังตัวอย่างในเรื่องของ พระองค์สิริมาล ซึ่งเคยทำบาปฆ่าคนไว้มาก ภายหลังกลับตัวกลับใจเสียใหม่ และได้บรรลุอรหัตผล ซึ่งพระพุทธเจ้าตรัสเน้นย้ำถึงเรื่องการแก้กรรมไว้ว่า

“ผู้ใด ประมาทพลาดพลั้งไปแล้วในกาลก่อน ครั้นภายหลัง (กลับตัวได้) ไม่ประมาทผู้นั้นย่อมทำโลกนี้ ให้สว่างสดใส ดุจดั่งดวงจันทร์อันพ้นไปแล้วจากเมฆหมอก”

“ผู้ใด ได้ทำบาปกรรมไว้ มาปิดเลิกเสียได้ด้วยกุศล ผู้นั้น ย่อมทำโลกนี้ให้สว่างสดใส ดุจดั่งดวงจันทร์ อันพ้นไปแล้วจากเมฆหมอก” (Thai Tipitaka: 25/23/38)

จากข้อความดังกล่าว เห็นได้ชัดเจนถึงวิธีการแก้กรรมที่พระพุทธเจ้าท่านทรงใช้กับสาวก กล่าวคือแก้ที่ ใจด้วยคำสอนของพระองค์ จนกระทั่งปราบพยศความโหดเหี้ยมอัมมิตแห่งจิตให้ศิโรราบโดยปราศจากอาวุธ เป็นเครื่องมือในการจัดการกับองค์สิริมาล ส่วนประเด็นสุดท้าย ในข้อที่ 3 กล่าวถึง สุขหรือทุกข์ ยากจนหรือมั่งมี ดีหรือชั่ว เกิดขึ้นมาลอย ไม่มีเหตุ ไม่มีปัจจัย ความเชื่อในข้อนี้ ตรงกันข้ามกับหลักการในทางพระพุทธศาสนา โดยสิ้นเชิง

มุมมองเรื่องกรรมในมิติ ทางการเมือง การปกครอง

หากพิจารณาจากหลักกรรมและการให้ผลของกรรม ด้วยหลัก สมบัติ 4 และวิบัติ 4 ในมิติทางด้านการเมือง การปกครอง ย่อมมีความสัมพันธ์อย่างชัดเจน โดยเฉพาะในเรื่องกาลสมบัติ และกาลวิบัติ หากบุคคล เกิดในยุคสมัยที่ผู้ปกครองบ้านเมือง มีศีลธรรม มีความยุติธรรม ไม่เอารัด เอาเปรียบ ฉ้อโกง ทุจริต คอร์รัปชัน คุณภาพชีวิตของคนในสังคมนั้น ย่อมมีความเป็นอยู่ที่ดี ผู้คนไม่อดอยาก เพราะงบประมาณจากภาครัฐ ได้ถูกนำมาใช้ผ่านระบบสวัสดิการต่างๆ ที่เข้าถึงประชาชนอย่างทั่วถึง เช่น ระบบการศึกษา ระบบสาธารณสุข หรือ แม้แต่ระบบขนส่งสาธารณะ

หากมองย้อนกลับไปในอดีตสังคมไทยปกครองด้วยระบอบกษัตริย์ หรือที่เรียกว่า ระบอบสมบูรณาญา สิทธิราช พระมหากษัตริย์มีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาในฐานะองค์อัครศาสนูปถัมภก ทำหน้าที่อุปถัมภ์ ค้ำชูพระพุทธศาสนา บางพระองค์ทรงออกผนวชศึกษาหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาอย่างจริงจัง ตลอด ทั้งมีการยกสถานะพระมหากษัตริย์เป็นพระโพธิสัตว์ที่เกิดมาบำเพ็ญบารมี ทำให้ประชาชนในสมัยนั้นเกิดความ เคารพรักศรัทธาเชื่อฟัง ทำให้สถาบันพระพุทธศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์มีความสัมพันธ์กันอย่างแน่น แพันตลอดมา ผลจากการที่พระพุทธศาสนาเข้าไปกลมกลืนกับระบอบการปกครองของบ้านเมืองนี้ มีผลทำให้ พระพุทธศาสนาต้องถูกปรับตัวให้กลมกลืนเข้ากับระบอบการปกครองในยุคต่างๆ อย่างปฏิเสธไม่ได้

หากนำหลักสมบัติ 4 และวิบัติ 4 มาวิเคราะห์ ย่อมทำให้เกิดความเข้าใจในหลักกรรม และส่งผลให้ เกิดการพัฒนาบ้านเมือง เมื่อภาครัฐหรือผู้ปกครองบ้านเมืองทราบว่า ประเทศของตนตกอยู่ใน คติวิบัติ ประชาชนยากจนข้นแค้น ข้าวยาก หมากแพง ควรหาวิธีแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาให้ดีขึ้น ไม่ควรปล่อยปละ

ละเลย ไม่ควรนำแนวคิดเรื่องวิบากกรรมเก่ามาเผยแพร่ มอมเมาประชาชน จนปล่อยให้คุณภาพชีวิตของประชาชนเป็นไปตามยถากรรม ปราศจากการเหลียวแล ใส่ใจในทุกข์หรือสุขของประชาชน มุ่งหวังเพียงเพื่อผลประโยชน์และความสุขของตนและเพื่อกลุ่มคนบางกลุ่มเท่านั้น

อีกเหตุผลประการหนึ่ง ที่น่าสนใจเพื่อนำไปประกอบในการพิจารณาเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรม ที่ปรากฏในในจุฬามณีวงศ์ว่า

“บุคคลที่มักฆ่าสัตว์ตัดชีวิต เมื่อเกิดมาเป็นมนุษย์จะมีอายุสั้น”

“ส่วนบุคคลที่ไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต เมื่อเกิดมาเป็นมนุษย์จะมีอายุยืน”

“บุคคลที่มักทำร้ายเบียดเบียนสัตว์ เมื่อเกิดมาเป็นมนุษย์ มักจะเจ็บไข้ได้ป่วย มีโรคเยาะ”

“ส่วนบุคคลที่ไม่ทำร้ายเบียดเบียนสัตว์ เมื่อเกิดมาเป็นมนุษย์ มักจะไม่เจ็บไข้ได้ป่วย มีโรคน้อย”

“บุคคลผู้มักผูกโกรธ เคียดแค้นอาฆาต เมื่อเกิดมาเป็นมนุษย์ มักมีผีวพรรณทรมาม”

“ส่วนบุคคลผู้ไม่ผูกโกรธ เคียดแค้นอาฆาต เมื่อเกิดมาเป็นมนุษย์ มักมีผีวผุดผ่องใส”

“บุคคลผู้มีจิตริษยาในลาภสักการะ ความเคารพนับถือ การกราบไหว้ เกิดมาเป็นมนุษย์จะมีอำนาจน้อย”

“ส่วนบุคคลผู้ไร้จิตริษยาในลาภสักการะ ความเคารพนับถือ การกราบไหว้ เกิดมาเป็นมนุษย์จะมีอำนาจมาก”

“บุคคลใดไม่ให้ทาน มีความตระหนี่ เมื่อเกิดมาเป็นมนุษย์ก็จักยากจน”

“ส่วนบุคคลใด ให้ทานแก่สมณชีพราหมณ์ ผู้ปฏิบัติธรรม เกิดมาเป็นมนุษย์ย่อมบริบูรณ์ด้วยโภคะ”

“บุคคลใด ไม่มีความเคารพยำเกรงในบุคคลผู้ที่ควรบูชา บุคคลนั้นย่อมเกิดในตระกูลต่ำ”

“ส่วนบุคคลใด มีความเคารพยำเกรงในบุคคลผู้ที่ควรบูชา บุคคลนั้นย่อมเกิดในตระกูลสูง”

“บุคคลใด ไม่มีความฝักใฝ่เข้าหาบัณฑิตผู้รู้ธรรม บุคคลนั้นย่อมเป็นผู้มีปัญหาบ่อย”

“ส่วนบุคคลใด มีความฝักใฝ่เข้าหาบัณฑิตผู้รู้ธรรม บุคคลนั้นย่อมเป็นผู้มีปัญหาบ่อย” (Thai Tipitaka:

14/289-297/349-356)

จากข้อความบางตอนในพระสูตรดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับระบอบการปกครอง เช่น “บุคคลใด ไม่มีความเคารพยำเกรงในบุคคลผู้ที่ควรบูชา บุคคลนั้นย่อมเกิดในตระกูลต่ำ” “ส่วนบุคคลใด มีความเคารพยำเกรงในบุคคลผู้ที่ควรบูชา บุคคลนั้นย่อมเกิดในตระกูลสูง” เนื้อหาดังกล่าวมีรายละเอียดที่ซับซ้อนบางกลุ่มหยิบยกขึ้นมาสนับสนุนและสร้างความชอบธรรมหลักการระบอบการปกครองและยกย่องฐานะของชนชั้นผู้ปกครองให้อยู่ในฐานะ “ผู้มีบุญญาธิการสูง” เพราะเกิดในตระกูลสูง และหากประชาชนปรารถนาสถานะของตนให้สูงต่อไปในภพชาติหน้า ก็ต้องเคารพยำเกรงในบุคคลดังกล่าวนี้ ทำให้คำสอนในเรื่องกรรมดังกล่าวนี้มีความสัมพันธ์กลมกลืนชนิดแยกไม่ออกจากกันได้เลย นอกจากนี้ ยังส่งผลต่อความเชื่อของประชาชนตอกย้ำสถานะของตนเองว่า เป็นผู้ที่มีบุญน้อย ทำให้ขีดเส้นจำกัด ยอมจำนนต่อขีดความสามารถในการพัฒนาตนเองให้สูงขึ้นต่อไปในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองบ้านเมือง ในมุมมองอีกด้านหนึ่ง คำสอนดังกล่าวก็กลับมีอิทธิพลอย่างมาก ต่ออุปนิสัยใจคอของคนไทย กล่าวคือ ทำให้เกิดการอ่อนน้อม ต่อผู้ใหญ่หรือบุคคลที่ควรเคารพบูชา เช่น พ่อแม่ ผู้ที่มีอายุมากกว่าตน ตลอดถึงพระสงฆ์ เป็นต้น

ต่อมาในช่วงที่ระบอบการปกครองคอมมิวนิสต์เริ่มแผ่กระจายเข้ามาในสังคมไทย ฝ่ายทางบ้านเมืองเกิดความไม่มั่นคงเกิดขึ้น รัฐเองต้องการเสถียรภาพทางการเมืองไว้ จึงต้องหาวิธีทางจำกัดกลุ่มคนที่มีแนวคิดดังกล่าว ด้วยวิธีการต่างๆ ในช่วงนี้เอง จึงเป็นช่วงที่พระพุทธศาสนาเองก็ถูกแทรกแซงจากรัฐ แม้กระทั่งพระสงฆ์เอง ก็หนีไม่พ้นข้อหาดังกล่าว ดังที่เคยปรากฏ ในคดีของ พระพิมลธรรม (อาจ อาสภมหาเถร) มาแล้ว จนท้ายที่สุด ท่านก็พ้นจากมลทินดังกล่าวมาได้ (Bunnak, 2016) ยิ่งไปกว่านั้นก็เกิดวาตะกรรม “ฆ่า

คอมมิวนิสต์ไม่เป็นบาป” (Thaweesak, 2013) ทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ถึงวาทกรรมดังกล่าวว่า ถูกต้องเหมาะสมหรือไม่อย่างไร แน่แน่นอนว่าในทางหลักการของพระพุทธศาสนา การฆ่าสัตว์ตัดชีวิตทุกชนิดไม่ว่าคนหรือสัตว์ ล้วนเป็นบาปอกุศลทั้งสิ้น แต่ในห้วงเวลานั้น คำสอนเรื่องกรรมถูกดัดแปลงให้เข้ากับยุคสมัยและกิเลสของคน ทำให้กลายเป็นเครื่องมือสนับสนุนสร้างความชอบธรรมในการทำลายผู้อื่นที่มีแนวคิดไม่เหมือนตนเอง

จึงเกิดคำถามขึ้นว่า คำสอนเรื่องกรรม หรือคำสอนในทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทยนั้น ทำไมถึงมีความไม่แน่นอนในทางปฏิบัติ? แม้สังคมไทยเราจะเต็มไปด้วยนักปราชญ์ราชบัณฑิต แต่ก็ดูเหมือนว่า เวลาเกิดวิกฤติเหตุการณ์สำคัญต่างๆ ในบ้านเมืองขึ้น ตัวผู้สอน หรือหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา กลับถูกละเลย หรือไม่สามารนำมาประยุกต์ใช้รังสรรบ้านเมืองให้สงบสุขในสถานการณ์จริงได้เลย ตรงกันข้าม หากจะเป็นไปเพื่อสนับสนุนอำนาจรัฐหรือสร้างความชอบธรรมให้อำนาจคณะบุคคลหรือใครก็ตาม หรือแม้กระทั่งใช้ศาสนาเป็นเครื่องมือในการทำลายฝ่ายตรงข้ามที่ไม่เห็นด้วยกับแนวคิดของตน ก็เลดูเหมือนว่าจะได้รับการยกย่อง เชิดชู โฆษณาว่าเหมาะสมกับยุคสมัยนั้นๆ ทำให้ตัวพระพุทธศาสนาเองนั้นไม่มีความเป็นอิสระในตัวเอง เหมือนดังเช่นในสมัยพุทธกาล แต่ต้องกลับขึ้นตรงต่อรัฐ เมื่อขึ้นตรงต่อรัฐ รัฐก็ใช้อำนาจในทางกฎหมายจัดการพระพุทธศาสนาให้ไปตามที่รัฐต้องการ ซึ่งถือว่าผิดไปจากหลักการสากลในโลกของประชาธิปไตย

สอดคล้องกับ จอห์น ล็อก (John Locke) นักปรัชญาชาวอังกฤษ ที่เห็นว่า “รัฐบาลถูกตั้งขึ้นมาเพื่อปกป้องชีวิต เสรีภาพ และทรัพย์สินของประชาชน แต่รัฐบาลไม่ได้ถูกตั้งขึ้นเพื่อดูแลให้วิญญาณของประชาชน เมื่อสิ้นชีวิตไปแล้ว จะได้พบกับพระเจ้าบนสวรรค์ ถึงแม้ว่าการทำให้วิญญาณรอดพ้นไปสู่สุคติจะเป็นเรื่องที่ดีแท้ แต่ไม่ใช่ภาระกิจของคนที่ไม่ได้จบมาทางแพทย์ การช่วยให้วิญญาณรอดพ้น จึงไม่ใช่กิจของรัฐบาล แต่เป็นกิจของฝ่ายศาสนา” (Cranston, 1987) รัฐจึงมีหน้าที่ยุ่งกับประชาชนเฉพาะในทางโลก เช่น การอยู่ดี กินดีของประชาชน การป้องกันโจรผู้ร้าย เป็นต้น แต่ไม่ใช่เรื่องการบรรลธรรม การสั่งสอนธรรม หรือดัดแปลง แทรกแซงในทางศาสนา ซึ่งเป็นเรื่องส่วนบุคคล รัฐไม่มีอำนาจไปก้าวกายความเชื่อส่วนบุคคลนั้นได้เลย トラบใดที่ความเชื่อนั้นไม่เป็นไปเพื่อการละเมิดสิทธิของผู้อื่น เมื่อเป็นเช่นนี้จึงเป็นเสมือนการละเมิดสิทธิความเชื่อของประชาชน ดังนั้น ทางออกที่ดีที่สุด คือการนำพระพุทธศาสนาให้เป็นอิสระจากรัฐนั่นเอง (Pasutarnchat, 2010)

สรุป

ความเข้าใจ เรื่องหลักของกรรม แม้จะเป็นเรื่องเก่าที่ถูกหยิบยก มาพูดกันมานานแล้วก็ตาม แต่ก็ยังมีประเด็นต่างๆ ให้นำมาขบคิดวิเคราะห์วิจารณ์ได้มากมาย สิ่งสำคัญที่สุดในเรื่องกรรมนี้ คือ จุดยืนหรือหลักการ ที่ถูกต้อง กล่าวคือ การยึดเอาการกระทำของตัวบุคคลเป็นที่ตั้งในการกระทำสิ่งต่างๆ โดยวิธีการแสดงออกทางกาย วาจา และใจ ทั้งที่เป็นกุศลและอกุศล ก็ขึ้นอยู่กับตัวบุคคลเป็นหลัก เมื่อมนุษย์ยึดหลักของการกระทำ ก็สามารถได้รับผลของการกระทำที่ตนเองได้ทำ เกิดผลประจักษ์แจ้งว่า มีสิ่งนี้เกิดขึ้น ก็เพราะมีกรรมที่ตนเองได้ทำเอาไว้เป็นตัวกำหนด และมีความพยายามที่จะพัฒนา ฟังพาตนเองให้ดียิ่งขึ้นไป มีความเพียร หนักแน่นในเหตุและผล ไม่เชื่อในสิ่งซึ่งมลาย ตีนขาว ไม่รอคอยโชคชะตา หรือหวังผลด้วยการอ้อนวอน บวงสรวงต่อปัจจัยภายนอก มีความรับผิดชอบชั่วดีต่อการกระทำของตนเอง งดเว้นจากกรรมชั่ว และรับผิดชอบต่อผู้อื่นด้วยการกระทำความดีต่อเขา มองทุกชีวิตด้วยความเท่าเทียมกัน และจำแนกบุคคลตามการกระทำ ไม่ใช่เรื่องหลักกรรม เป็นเครื่องมือในการแสวงหาอำนาจ ผลประโยชน์ หรือสนับสนุนระบอบการปกครอง หรือยกฐานะของตนให้เหนือกว่าผู้อื่น แต่ใช้หลักกรรมเป็นเครื่องมือในการสร้างความรู้สึก รัก เคารพ เมตตาและให้เกียรติผู้อื่น ไม่ทำร้ายเบียดเบียนใครๆ มีใจเปิดกว้าง ต่อความแตกต่างทั้งในแง่ของความเชื่อ แนวคิด หรืออุดมการณ์ใดๆ โดย

อาศัยหลักจุดยืนสำคัญคือเหตุและผลของการกระทำเป็นที่ตั้ง เมื่อเป็นเช่นนี้ มิติทางสังคมในเรื่องของกรรมก็จะเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติบ้านเมือง ตลอดถึงมวลมนุษยชาติ

References

- Bunnak, R. (2016). *Karma Catches Up with Everyone! the Most Tragic Story of the Clergy Supreme Judgment by the Military Court*. Retrieved June 19, 2022, from <https://mgronline.com/onlinesection/detail/9590000030059>
- Cranston, M. (1987). *John Locke and the Cast of Toleration*. Edited by Susan Mendus & David Edwards. London: Clarendon Press Oxford.
- Changam, S. (1969). *Buddhism*. Bangkok: Charoenrat Printing Limited Partnership.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tipitaka*. Bangkok: MCU Press.
- Ngamchitcharoen, W. (2007). *Theravada Buddhism*. Bangkok: Thammasat University Press.
- Phra Brahmaganabhorn (P. A. Payutto). (2013). *Dictionary of Buddhism*. (11th ed.). Bangkok: MCU Press.
- _____. (2015). *Buddha-Dharma (Extended Edition)*. (4th ed.). Bangkok: Pali Dhamma Publishing Company.
- Pasutarnchat. P. (2010). *State and Religion; Articles on Kingdom, Church, and Freedom*. Bangkok: Siam Press.
- Thaweesak, S. (2013). *October 6, Killing Communists Is Not a Sin*. Retrieved April 10, 2013, from <https://prachatai.com/journal/2013/10/49085>